

folk/ed. Derg, 2020; 26(1): 41-54

DOI: 10.22559/folklor.1158

Yer Adları Açısından Bir İnceleme: Tosya'da (Kastamonu) Yer Adları

A Study of Toponyms: Place Names in Tosya (Kastamonu)

Erol Topal*
Bilgin Ünal İbret**

Öz

Ad biliminin (Onomastik) en önemli kollarından birisini Yer adları (Toponimi) oluşturmaktadır. Toponimi başta dil olmak üzere coğrafya, tarih, sosyoloji ve arkeoloji gibi pek çok bilim dalının ilgilendiği disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Dil, tarih ve coğrafya araştırmalarında, mahalli tabirlerin ve coğrafi ünitelerin ortaya çıkarılması açısından yer adları biliminin büyük rolü bulunmaktadır.

Tosya yöresi, coğrafi özelliklerinden ve Anadolu'nun merkezinde bulunduğundan dışarıya fazlaca açılmamıştır. Böylece yörede Türk Dilinin yapısı bozulmamış; Türk milli kültür ve gelenekleri günümüze kadar canlı olarak yaşatılabilmektedir. Bu önemi sebebiyle Tosya yöresi yer adları açısından inceleme sahası olarak seçilmiş ve literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışmada, öncelikle Kastamonu-Tosya ilçesi idari sınırlarını kapsayan coğrafyadaki yer adlarının leksik-semantik tasnifi yapılmış, daha sonra bu yer adları yapı ve kökenleri bakımından sınıflandırılmıştır. Kastamonu ilinin 21 ilçesi içerisinde nüfusu en fazla olan Tosya'nın idari sınırları içerisinde toplam 230 yer adı tespit

Geliş tarihi (Received): 12 Haziran 2019 - Kabul tarihi (Accepted): 05 Ekim 2019

* Dr. Öğretim Üyesi, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü. etopal@kastamonu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9773-0389.

** Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü. bibret@kastamonu.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-9105-7595.

edilmiştir. Tosya İlçesi'nde tespit edilen yer adlarının leksik-semantik tasnifi yapıldığında en fazla yer adının coğrafi durumuna göre verilmiş adlardan oluştuğu görülmektedir. Çalışmanın sonunda, sınıflandırılan yer adlarının verilmişindeki etken unsurlar üzerinde durulmuş ve yüzdelik dilimleri tabloda gösterilmiştir.

Anahtar sözcükler: yer adları, ad bilim, onomastik, Kastamonu, Tosya

Abstract

An important branch of onomastics (or onomatology) is the one on the names of places (toponyms). Toponymy is an interdisciplinary field of study in which many disciplines such as linguistics, geography, history, sociology and archaeology are interested. Toponymy plays an important role in the discovery of local expressions and geographical units in language, history and geography research.

Due to its geographical features and being located in the central region of Anatolia, Tosya could not be opened out much. Therefore, Turkish language, national culture and traditions have survived to the present day. Thus, the place names of Tosya have been investigated and it is aimed to contribute to the literature in the field.

In this study, firstly the lexical semantic classification of the toponyms in the geography covering the administrative boundaries of Tosya was made. Then, these toponyms were classified according to their structure and origin, and it is aimed to reveal them with their origins. A total of 230 toponyms were identified within the administrative boundaries of Tosya. When the lexical semantic classification of the toponyms found in Tosya district was made, it was seen that the place names are mostly formed according to their geographical situations. Finally, the affecting factors in the assignment of the toponyms were highlighted and the percentages were shown in the table.

Keywords: toponyms, toponymy, onomastics, Kastamonu, Tosya

Giriş

Türkçe sözlükte ad; “bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, olarak ifade edilmektedir” (Türkçe Sözlük 2005:17). Adlar kavramı en kolay şekilde izah eden kelimelerdir. Öyle ki insanoğlu tarih sahnesine çıktığı andan itibaren çevresinde bulunan varlık ve kavramları tanımlayabilmek ve daha iyi anlatabilmek için en kolay yol olarak adlandırmaya başvurmuştur. Bu nedenle kendilerine ve ailelerine ad verdikleri gibi çevrelerindeki gördükleri her türlü nesne ve unsuru da adlandırmıştır. Zamanla, insanoğlu içerisinde yaşadığı dünyada toplumsal bir antlaşmadan doğduğuna inandıkları adları, kendi adlarından başlayarak sorgulamış, etraflarında bulunan varlıkların, kavramların, coğrafi şekillerin neden bu adları aldıklarını benzetme ilişkisiyle açıklamaya ve dil açısından anlamak için birliktelik sağlamaya çalışmıştır (Önal ve Şenel, 2016: 65).

İnsanoğlu içinde bulunduğu coğrafyanın kendisine sunduğu imkânlar ölçüsünde yaşamını şekillendirilmiş, beşeri hayatı içerisinde duygu ve düşüncelerini etrafına yansıtarak çeşitli adlandırmalar yapmıştır. Bu adlandırmaların niçin yapıldığı zaman içerisinde araştırmacıların dikkatini çekmiş ve böylece adbilimi doğmuştur. Bu terim “sciences onomastiques, onomastic sciences, onomastics, bezeichnungslhre ve namekunde” adları ile de anılır (Aksan,

1995: 32). Ad bilimi(onomastik); canlı nesnelerin ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adı olup ele alınan konuya göre ad bilimin çeşitli dalları bulunmaktadır. Bunlardan yer adları ile uğraşan dalına ise Toponomi adı verilmektedir (Sakaoğlu, 2001: 9-11).

Eski Türklerde vatan olarak yer tutulan topraklar “il tutsık yer” olarak adlandırılmaktadır. Türkler, uzun süre gözlem ve tecrübeler ile dağlara, yaylalara, köylere ve şehirlere dikkat çekici adlar vererek coğrafyayı vatan haline getirmiştir (Yavuz ve Şenel, 2013: 2242). Anadolu’da göçebe, yarı göçebe ve yerleşik olarak yaşayan Türk toplulukları; mekanın siyasallaşmasında geride bıraktıkları milli kültür mirasından anlaşılıyor ki, en eski çağlardan beri, arazi parçalarını adlandırıp belirtmede, adeta bir Coğrafyacı dikkati ile durmuşlar ve böylece coğrafyaya bir Türk kimliği vererek vatan haline getirmişlerdir (İbret, 2003: 54).

Çalışma, Tosya İlçesi’nin idari sınırlarını kapsamaktadır. Tosya, Kastamonu ilinin güney ilçelerinden birisidir. 2018 yılı nüfus kayıtlarına göre, 40245 kişilik nüfusu ile Kastamonu İli’nin en kalabalık ilçesidir. Yaklaşık 1186 kilometrekare yüzölçümü olan Tosya’nın İlçe merkezinde 23 mahallesi ve bağlı 54 köyü vardır. Genel olarak İç Anadolu ve Karadeniz iklimleri arasında bir geçiş iklimine sahip olan bu ilçeyi kuzeyinden Ilgaz, güneyinden Kös Dağları ile çevrelemiştir. İlçenin bilinen yerleşme tarihi, Kalkolitik Çağ’a kadar inmektedir.

Tosya şehri ve içerisinde bulunduğu bölge, yazılı kaynaklarda ilk olarak Paflagonya’dır. Tosya’nın ise bilinen ilk adı Roma döneminde Ptolemaios’un ifade ettiğine göre Zooka’dır. Bizans döneminde Tosya’ya Docea isimli bir ailenin hakim olmasıyla Docea adı verilmiştir (Gökoğlu, 1952: 39). Danişmendname’de geçen Tukiya adının Tosya olduğu belirtilmekte ve Horasan’daki eski bilim ve uygarlık şehri olan Tus’a izafeten oradan gelenler manasına gelmek üzere Tosya’nın adının Tusi olarak konulduğu ve zamanla Tosya olarak değiştiği ifade edilmektedir (İbret, 2003: 61).

Çalışma alanını oluşturan Tosya İlçesi’nin idari sınırları içerisinde toplam 230 yer adı tespit edilmiştir. Bu adlar, resmi topografya paftalarından elde edilen coğrafi unsurlar ile İçişleri Bakanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümler Envanteri kayıtlarında geçen köy, belde, mahalle, yayla, kışlak vb. yerleşme birimlerinin adlarından oluşmaktadır. Ayrıca mevkisi, tarihi ve sosyolojisi açısından önem arz eden yerler de çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada, yer adlarını tasnif ve terim meselesinde yöntem birliğinin sağlanması adına temel hatlarıyla leksik-semantik tasnifi yapılarak değerlendirme yapılmıştır (Şahin, 2015: 16-20). Öncelikle yer adları tespit edilmiş, bunların leksik-semantik tasnifi yapılmış ve daha sonra yapı ve köken bakımından sınıflandırılarak kökenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sınıflandırılan yer adları yüzdelik dilimleri belirtilerek bir tabloda gösterilmiştir.

1. Yer adlarının sınıflandırılması

Yer adları; Arkeoloji, Tarih, Folklor, Coğrafya, Jeoloji, Botanik, Antropoloji, Sosyoloji gibi birçok bilimi yakından ilgilendirmekte ve onlarla doğrudan bir ilişki içerisinde bulunmaktadır (Yediyıldız, 1984: 25). Bu sebeple sınıflandırılması her disiplinin kendi bakış açısı içerisinde oldukça farklı olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda farklı bilimsel sınıflandırmalar olmakla birlikte, interdisiplin olarak ortak yapılan çalışmalarda sınıflandırmalarda belirli bir yöntem üzerine hem fikir olunmadığı görülmektedir. Dil bilim, coğrafya ve tarih ilimlerinin kavşağında

bulunan yer adları bilimi araştırmalarında, bu bilimlerin yöntemlerini kullanılmakta ve böylece hem bu bilimlere hem de sosyal bilimlerin birçok alanına hizmet edilmektedir. Bu durum, yer adlarının ortak bir bakış açısıyla değerlendirilmesini zarurî kılmaktadır (Şahin, 2007: 2).

1. 1. Yer adlarının leksik-semantik bakımından sınıflandırılması

Tosya ilçesinin idari sınırlarını içerisinde yapılan incelemeye göre 230 yer adı tespit edilmiştir. Bu yer adlarının Leksik-Semantik olarak sınıflandırılması yapıldığında en fazla yer adlarının coğrafi özelliğine göre verilmiş yer adlarından oluştuğu anlaşılmıştır. Boy, aile ve aşiret adları ile kişi ve lakap adları ile oluşturulmuş yer adları gibi beşeri unsurlardan elde edilen yer adlarının da Tosya İlçesi'nde oldukça sık verildiği görülmektedir. Ayrıca, Türk yer adları verme geleneğinde oldukça önemli bir unsur olan renklere göre yer adı verme durumunun da Tosya da oldukça etkili olduğu görülmektedir (Tablo.1).

Tablo 1. Tosya (Kastamonu) İlçesi Yer Adlarının Leksik-Semantik Açından Sınıflandırılması.

Leksik-Semantik Sınıflandırma	Sayı	%
Kişi ve Lakap Adları İle Oluşturulmuş Yer Adları	25	10,8
Boy, Aile ve Aşiret Adları ile Oluşturulmuş Yer Adları	30	13,1
Renk Adları İle Oluşturulmuş Yer Adları	25	10,8
Bitki Unsurlarının Adları İle Oluşturulmuş Yer Adları	20	8,7
Hayvan Unsurlarından Oluşturulmuş Yer Adları	11	4,8
Yerin Konumuna, Yönüne ve Durumuna Göre Oluşturulmuş Yer Adları	31	13,5
Alet, Eşya, Araç-Gereç vb. Unsurların Adları İle Oluşturulmuş Yer Adları	11	4,8
Coğrafi Özelliğine Göre Oluşturulmuş Yer Adları	47	20,4
Meslek Adlarından Oluşturulmuş Yer Adları	2	0,9
Tarımsal unsurlardan Oluşturulmuş Yer Adlar	5	2,2
Tarihi yerleşmelerden Oluşturulmuş Yer Adları	3	1,3
Dini Unsurlardan Oluşturulmuş Yer Adları	14	6,1
Veriliş nedeni Bilinemeyen Yer Adları	6	2,6
TOPLAM	230	100

1.1.1. Kişi ve lakap adları ile oluşturulmuş yer adları

Tosya'da yer adlarının verilmesinde kişi ve lakap adlarına diğer unsurlara oranla fazlaca başvurulduğu görülmektedir. Yöredeki yer adlarının 25 tanesi yani %10,8'i bu şekilde konulmuştur. Sahiplenmek adına genellikle toprak sahibi olan kurucu kişi veya bu kişinin ailesini tarif eden lakap adları özellikle köy ve mahalle ve yayla gibi yerleşme mahallerine konulmuştur. Yerleşmeyi kuran kişiyi ebedileştirmek, nitelenmek veya mensubiyet özelliği vermek amacıyla -lı,-lu gibi eklerin yanısıra -ler,-lar gibi çoğul ekleri de kullanılmıştır. Bu şekilde adını alan yerler; Ahmetli Y., Yahyalı Y., Çakırlar K., Elekçiler Mh., Esenler Mh., Kepeçler Mh., Sofular K., Sofular Y., Şeyhler Mh., Yamuklar Mh., Yavlar Mh., Şemsettin Mh., Murat

Mh, Alinin D., Uğur Mh., Kocaoşman Mh., Dedem K., Ermelik K., Dedem D., Alisökü D., Sarsuğüngöynüğü Mh., Çifter K., Sivrinin T., Fevzipaşa Mh., Mimar Sinan Mh. adlarıdır.

1.1.2. Boy, aile ve aşiret adları ile oluşturulmuş yer adları

Anadolu'da Türk iskânından beri Kastamonu yöresi işgal görmeyerek kesintisiz Türk nüfusun yerleşim sahası olmuştur. Bölgeye yerleşen nüfusun iskânıyla beraber kurulan köylere ait oldukları Oğuz boy, oymak ve aşiretlerinin isimleri verilmiştir. Tosya'da 24 Oğuz boyundan Bozok ve Üçoklara mensup boy adları yer adı olarak kullanılmıştır. Oğuzların Bozok koluna mensup Kayı, Bayat, Avşar ve Karkın; Üçoklara mensup Çepni ve Kınık boylarının isimlerinin yörede özellikle köy adı olarak verildiği görülmektedir. Bunlar dışında yörenin eski sahiplerini hatırlatan Karapürçek, Özboyu, Köleşler gibi aşiret ve aile isimleri de yer adı olarak kullanılmıştır.

Araştırma sahasındaki yer adlarına bakıldığında, adını Boy, Aile ve Aşiret Adlarından alan veya aldığı muhtemel olan 30 tane yer adı bulunmaktadır. Bunlar; Memiler Mh., Samoğlu Mh., Hacızalıklar Mh., Eşoğlu T., Köleşler Mh., Avşar Mh., Aşağıkayı Mh., Kayı Dm., Ağagilinkışlağı Kş., Kayı Ç., Çomaklar Mh., Şahinler Mh., Soboğlu Y., Hatçalar Mh., Bektaşlar Mh., Ahmetoğlu K., Aşağıkayı K., Bayat K., Çepni K., Karkın K., Kınık K., Yurkarıkayı K., Kınık Ç., Karapürçek Mh., Özboyu K., Hacıkemal Mh., Hacıpir Mh., İbni Selim Mh., İlyasbey Mh., Yavuz Selim Mh. adlarıdır. Yöredeki yer adlarının %13,1'inin adını bu şekilde aldığı görülmektedir.

Günümüzde ülkemizdeki bazı köy ve yer adlarının iyi anlaşılması ya da farklı sebeplerden dolayı değiştirilmesine rağmen, Tosya'da Özellikle Oğuz boylarının adlarını alan köy adlarının 16. Yüzyıldaki durumunu koruduğu anlaşılmıştır. Bu durum, Tosya yöresinin geçmişten, günümüze Türk kimlik ve geleneklerini koruduğunun açık bir göstergesidir.

1.1.3. Renk adları ile oluşturulmuş yer adları

Renkler, Tosya İlçesi'nde yer adlarında kullanılan önemli unsurlardandır. İlçedeki yer adlarının 25 tanesinin yani %10,8'inin bu şekilde verildiği anlaşılmaktadır. Renkler, yerleşim bölgesinin temel coğrafi özelliklerini göstermekle birlikte, niteleme sıfatı görevi ile de kullanıldıkları için yer adlandırılmalarında daima tamamlayan unsur olarak yer almıştır (Akar, 2006: 52). Tosya'da renge bağlı adlandırmalarda kara, ak, kırmızı, boz, ala, gök(mavi) gibi renk adlarının kullanıldığı görülmektedir. İlçede adını renklerden alan yerler; Akbüyük K., Karabey K., Karaköy K., Kızılca K., Kızılca Ç., Alaçayır M., Aktaş T., Kızılca T., Kızılcaağıl Mh., Kırıyurt T., Kızılçukur Y., Aktaş Y., Karatepe T., Karacataş T., Karakaya T., Bozbelen By., Karakuzu De., Karataş Y., Gökceviz De., Karaköy Mh., Akseki K. Göközü K., Gökçözü K., Gökçözü T. Gümüşsuyu Mh., adlarındadır. Tosya'da renk adları içerisinde en fazla kara ve kırmızı kullanılmıştır. Renkler ad verilen yerin daima önünde yer alarak onları nitelemiş ve coğrafi özelliklerini betimleyerek ortaya koymuştur. Gök (mavi) yüksek yerler için kullanılan bir isim olup Göközü ve Gökçözü Köyü buna örnektir.

1.1.4. Bitki unsurlarının adları ile oluşturulmuş yer adları

Tosya İlçesi'ndeki yer adlarının 20 tanesi yani %8,7'sin adını bitki adlarından almıştır. Bitkiler beslenmeden, yapacak ve yakacak malzemelere kadar insan hayatı içerisinde vazgeçilmez unsurlardandır. İlçenin etrafını kuşatan Ilgaz ve Kös dağları Kesif orman örtüsüyle kaplıdır. Başta çam ağacı olmak üzere ormanları oluşturan ardıç, karaağaç, gürgen, mısımlağaç, gibi doğal bitkilerin adları yer adı olarak verilmiştir. Çalıçamın T., Kavakbaşı T., Nişançamı T., Ardıçlıkıran T., Karaağaç Y., Üçgürge Br., Mısımlağaç K., Mısımlağaç Y., gibi yerler bu şekilde adlandırılmıştır. İlçenin Devrez Çayı ve bağlı kolları ile dere kenarlarında da suyu seven flora ait karnış, saz, ısırgan ve kargı gibi doğal bitkiler yetiştiğinden adını bu bitkilerden alan yerler bulunmaktadır. Karnışlıdereinbaşı T., Sakızıçi Mh., Sazdağ Mh., Sazdağ T., Isırganlık Mv., ve Kargı Mh. adını bu bitkilerden almıştır. Bunlarla birlikte ilçenin ormanlık ve dere kenarları dışında kalan yerlerinde de tabii ve kültür bitkilerinin adlarını alan, onlara ekler takarak veya onlardan esinlenerek adlandırılan Ekincik K., Eriklipınar P., Acıkavak Y., Güneyaliç Mh., Derefindık Y. gibi yerler bulunmaktadır.

1.1.5. Hayvan unsurlarından oluşturulmuş yer adları

Araştırma sahasında hayvan unsurlarından oluşturulmuş 11 tane yer adı bulunmaktadır. İlçedeki yer adlarının %4,8'inin adı bu şekilde verilmiştir. Tosya'da yaban hayatı içerisinde görülen Balık, Geyik, Kuş, Karınca, Tilki ve Güve gibi hayvanların adlarının yer adı olarak kullanıldığı görülmektedir. Nitekim Balıkıyısı Mahallesi Devrez Çayı'nın kenarında bulunmakta olup adını bu şekilde almıştır. Kuşçular K., Tilkiler Mh., Karıncalık T., Güvekaşı Mh., Geyikli D. adını yabani hayvanlardan alan yerlerdendir.

Türk kültür ve geleneklerini yansıtan en önemli göstergelerinden birisi göçebe olarak yapılan hayvancılık faaliyetleridir. Bu sebeple Tosya'da hayvancılık kültürüne bağlı olarak beslenen koyun, kuzu, teke ve mal gibi hayvanların adları yer adı olarak verilmiştir. Bunlar Koyunyalağı T., Tekeler M., Mağarakuzu Sr., Maltepe T., Tülü T., adlarındadır.

1.1.6. Yerin konumuna, yönüne ve durumuna göre oluşturulmuş yer adları

Coğrafi mekan içerisinde yerleşmelerin ve coğrafi unsurların birini diğerinden ayırmak ve hangisi ve nasıldan cevabını aramak için birbirlerine göre olan konumları, yönleri ve durumlarını belirten ön ekler verilerek adlandırmalar yapılmaktadır. Bu şekilde verilen yer adları geleneğinde yeni bir ad vermek yerine aşağı, yukarı, büyük, küçük, eski, yeni, merkez, orta, sapa gibi ön ekler kullanılmaktadır. Tosya'daki yer adlarının 31 tanesinin yani %13,5'inin adları bu şekilde verilmiştir. İlçenin Aşağıdikmen K., Aşağıberçin, K., Yukarıberçin K., Ortalık, K., Yukarıbektaş Mh., Yukarıyayla Y., Yukarıçal T., Ortaköy Y., Ortaberçin Mh., Merkez Mh., Sapaca K., Çatak Y., Çukurgüney Y., Büyükgüney T., Çukur Y., Çukurköy K., Çukurhan Mv., Karanlıkdere, Küçük kızılca K., Küçüksekiler K., Kuyucak Mv., Büyükyayla T., Büyükçal T., Küçükermelik Mh., Eski Mh., Yenidoğan K., Söynük (Eski) Y., Geçmiş D., Öbek Y., Yiğilli T., Avluğunkaya Tepesi adını böyle almıştır.

1.1.7. Alet, eşya, araç-gereç vb. unsurların adları ile oluşturulmuş yer adları

İnsanların beşeri ve ekonomik hayat içerisinde kullandığı temel malzemelerin yaygın kullanımını adlarının da yer adı olarak değerlendirilmesine yol açmıştır. Tosya’da çok olmasa da 11 yerin adı bu şekilde verilmiştir. Bunlar; Arabayolu Sr., Evkaya Y., Kapınınkaş Mv., Kumkapı Mh.,Bahçelievler Mh, Çuhalar Y., Mermerdirek T., Zincirlikuyu K., Şarakman K., Çatma Mh. Kılıçlı Mahallesi’dir.

1.1.8. Coğrafi özelliğine göre oluşturulmuş yer adları

Tosya İlçesi’ndeki yerler, en çok coğrafi özellikleriyle adlandırılmıştır. İlçedeki yer adlarının 47 tanesi yani yaklaşık 20,4’ü adını coğrafi özelliğinden almıştır. Tosya, etrafı yüksek dağlarla çevrili, içerisinden Devrez Çayı’nın geçtiği bir çöküntü hendeğinde bulunmaktadır. Bu topografik yapıya bağlı olarak yüksekte bulunan yerler Dağardı ve Dağçatağı köylerinde olduğu gibi adını dağlardan almakta, seki adı verilen yüksekte kalmış olan tarım ve yerleşmeye uygun düzlüklerde kurulan köy ve yaylalardan bazılarında da Sekiler Köyü ve Seki Yaylası’nda olduğu gibi bulunduğu yerin coğrafi durumunu yansıtan seki adı verilmektedir. İlçede Devrez Çayı ve kollarının oluşturduğu akarsu boylarında, vadi yamaçlarında yahut kaynak sularının çıktığı tepe yamaçlarında yani su imkanının bulunduğu yerlere de Suluca Köyü, Dereseği Çayı, Suluhan deresi örneklerinde görüldüğü üzere su kaynaklarından esinlenerek suyla ilgili isimler verilmiştir. İlçenin Çaybaşı K., Çaykapı K., Dağardı K., Dağçatağı K., İncebel K., Kayaönü K., Sekiler K., Kilkuyu K., Damındüzü Sr. Gölyeri Mh., Gölçay Ç., Dereseği Ç., Kıranköy Mh., Orbuk Mh., Dereli Mh., Sökü Y., Yayla Mh., Kışla Y., Sekü Y., Yayladağ D., Eğriçay Y., Dağçatağı Y., Dervez Mh. Devrez Ir., Suluhan De., Taşkaynar Mh., Sırtıyolu T., Şehreküstü Mh., Deringöz Ç., Kuzköy Mh., Kuzyaka Mh., Gürleyik T., Kaşharman T., Yelesen Mh., Belen Y., Kışla Mh., Kolluca Ç., Gerenli Y., Alamadan Y., Dolu De., Asar M., Kuzyaka Mh., Pınarbaşı Mh., Karşiyaka Mh., Uzunyazı Mh. ve Dere Mahallesi’nin adları bu şekilde verilmiştir.

1.1.9. Meslek adlarından oluşturulmuş yer adları

Tosya, ülkemizin en önemli çeltik üretim sahalarındandır. Devrez Çayı boyunca çeltik tarımı yapılmakta ve ilçe dışına Tosya pirinci olarak gönderilmektedir. Bu tarımsal faaliyeti ve bölgenin ekonomik yapısını Çeltikçi Köyü’nün adı ile anlamak mümkündür. Yine Tosya’nın bir köyü olan Yağcılar Köyü de bölgedeki hayvancılığı yansıtmaktadır.

1.1.10. Tarımsal unsurlardan oluşturulmuş yer adlar

Tarihi süreç içerisinde tarımsal faaliyetler insanların en temel geçim kaynakları arasında olduğundan yer adlandırılmasında kullanılmaktadır. Tosya’da Çevlik K., Göynük Y., Göynük Sr., Taşlıharman Sr. ve Harman Tepe gibi yerler adını tarımsal faaliyetlerden almıştır.

1.1.11. Tarihi yerleşmelerden oluşturulmuş yer adları

Tarihi yerleşmelerin kalıntılarının bulunduğu yerlere veya yakın çevrelerine, yörenin geçmişi anlatan ve orayı niteleyen ören, höyük, kale, gibi ekler takılan adlar konulmuştur.

Tarihi Kalkolitik Çağ'a kadar inen Tosya'da Sevinçören K., Kaletepe T., Kirsekaşı T. gibi adlandırılmış yerler bulunmaktadır. Bu adlar Tosya'nın geçmişte de önemli bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir.

1.1.12. Dini ve milli unsurlardan oluşturulmuş yer adları

Tosya'da yer adlarının 14 tanesi yani yaklaşık 6,1'i adını dini ve milli unsurlardan almıştır. Anadolu'nun Türkleşmesinde ve vatan haline getirilmesinde büyük rolü olan önemli alperenlerin isimleri, onlara duyulan saygı ve sevgiye bağlı olarak yaşadıkları veya belli bir süre ikamet ettikleri yerlere verilmiştir. Bu durum Tosya'da da görülmektedir. Hocafakı Mh., Hocaimat Mh., Şeyh Mh., Yunus Emre Mh., gibi yerler bu duruma örnektir. Bunların dışında ilçede dini ve milli unsurları temsil eden diğer unsurlardan adını alan Camiatik Mh., Camili Mh., Türbe T., Sarıklı T., Gevurdağ D., Gevur Ç., Kayseri Mh., Namazgaz T., Dilküşah Mh. ve Cumhuriyet Mahallesi gibi yerlerde bulunmaktadır. İlçede dikkat çeken durumlardan birisi bu adlandırmaların Tosya Şehri'nin mahalle adlarında yoğunlaşmış olmasıdır.

1.1.13. Veriliş nedeni bilinmeyen yer adları

Tosya ilçesindeki bazı yer adları Türkçe Sözlükte yer almamakta, Derleme Sözlüğünde de kaydı bulunmamaktadır. Halk ağzından geliştirilen kelimeler ile oluşturulmuş, Türkçe olup olmadığı tam olarak belirli olmayan ve kayıtlarda geçmeyen bu adların anlamı ve kaynağı tespit edilemediğinden tasnifi yapılamamıştır. Bunlar Madanlar M., Omcuk Sr., Domcu-ağaz T., Manam Y., Gelbur T. ve Harsat Mahallesi'dir.

1.2. Yer adlarının yapı ve köken bakımından sınıflandırılması

Tosya İlçesindeki yer adları yapı ve köken bakımından sınıflandırıldığında en fazla birleşik yapıya sahip yer adlarının olduğu görülmektedir. İlçedeki yer adlarının %61,7'si birleşik yapıya sahip yer adlarından oluşmuştur. İlçedeki geri kalan yer adlarının %25,2'si basit yapıya sahip yer adları ve %13,1'i de türemiş yapıya sahip yer adlarından oluşmuştur (Tablo.2).

Tablo 2. Tosya(Kastamonu) İlçesi Yer Adlarının Yapı ve Köken Bakımından Sınıflandırılması

Yapı ve Köken Bakımından Yer Adları	Sayı	%
Basit Yapılı Yer Adları	58	25,2
Türemiş Yapılı Yer Adları	30	13,1
Birleşik Yapılı Yer Adları	142	61,7
TOPLAM	230	100

1.2.1. Basit yapıya sahip yer adları

Tosya'da bazı yerlerin tek kelimeli yani basit yapılarla adlandırılmış olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi bu yerlerin diğer yerlerle karıştırılmayacak şekilde olmasıdır. Yani tek oluşlarıdır. Bu adlar, daha çok şahıs isimleri ve Oğuz boy ve aşiret isimlerinden (Murat Mh.,

Çepni K.,) adını alan köy, mahalle ve yayla gibi beşeri geçmişi olan yerleşim yerleridir. Nitekim İlçedeki basit yapıları %85,5'i yerleşme adlarına verilmiştir. Bazı kelimelere +ler eki getirilerek kelimeye "gil" anlamına gelen birine aitlik anlamı kazandırılmıştır (Hatçalar Mh., Çuhalar Y. vb.). Tosya'daki yer adlarının 58 tanesi %25,2' si basit yapıları adlardan oluşmaktadır. Bunlar; Dere Mh., Kargı Mh., Şeyh Mh., Cumhuriyet Mh., Harsat Mh., Şemsettin Mh., Murat Mh., Kayı Dm, Kınık Ç., Bayat K., Çepni. K, Karkın K., Kınık K., Memiler Mh., Esenler Mh., Şeyhler Mh., Uğur Mh., Çakırlar K., Sofular K., Kepçeler Mh., Sofular Mh., Yamuklar Mh., Yavlar Mh., Köleşler Mh., Avşar Mh., Hatçalar Mh., Bektaşlar Mh., Kayı Ç., Çomaklar Mh., Şahinler Mh., Tilkiler Mh., Tekeler Mh., Tülü T., Merkez Mh., Çukur Y., Öbek Y., Çuhalar Y., Şarakman K., Orbuk Mh., Dolu De., Asar Mh., Belen Y., Sekü Y., Harman T., Göynük Y., Göynük Sr., Türbe T., Gevur Ç., Dedem K., Dedem D., Söynük (Eski Demek) Y., Yayla Mh., Kayseri Mh., Eski Mh., Sökü Y., Devrez Mh. Devrez Ir. ve Sekiler Köyüdür.

1.2.2. Türemiş yapıları yer adları

Yer adlarında en az tercih edilen adlandırma biçimidir. Bu tür adlandırmalarda kelimelere daha çok aitlik anlamı katan +lı eki (Ahmet+lı Y.), benzerlik anlamı katan +Ça(Kız+ıl+ca K.) eki ve meslek anlamı katan +çı (Çeltik+çi K.) eki getirilir. Tosya örneğinde bir husus dikkat çekmektedir. Buradaki türetme yoluyla yapılan yer adlandırmalarında bir tanesi hariç tamamında Türkçe ekler tercih edilmiştir. Sadece Namazgah Tepesi ismi Farsçadır. Diğer kelimelere getirilen ekler Türkçedir. İlçedeki 230 adın sadece 30'u yani %13.1'i bu şekilde verilmiştir. Bunlar; Çatma (çat-ma) Mh., Yahyalı Y., (Yahya+lı), Ahmetli Y., (Ahmet+lı), Kızılca K.,(kız+ıl+ca), Kızılca Ç., (Kız+ıl+ca), Ekincik K., (ek-in+çik) Isırganlık Mv., (ısırgan+lık), Kuşçular K., (kuş+çu+lar), Karıncalık T., (karınca+lık), Geyikli D., (geyik+lı), Geçmiş D., (geç-miş), Yıgılı T., (yığ-ıl-ı), Sapaca K., (sap-a+ca), Çatak Y., (çat-ak), Ortalıca K., (orta+lı+ca), Kuyucak Mv., (kuyu+cak), Kılıçlı Mh., (kılıç+lı), Çeltikçi K., (çeltik+çi), Yağcılar K., (yağ+cı+lar), Kolluca Ç., (kol+lu+ca), Gerenli Y., (ger-en+lı), Kışla Y., (kış+la), Camili Mh., (cami+lı) Sarıklı T., (sar-ık+lı), Namazgah T., (far. Namaz+gah), Çevlik K., (çevir-i+lik), Suluca K., (su+lu+ca), Elekçiler Mh., (ele-k+çi+ler), Dereli Mh. (dere+lı), Kışla Mh., (kış+la), Gürleyik T., (gür+le-y-ik) şeklindedir.

1.2.3. Birleşik yapıları yer adları

Yer adları verilirken bazı kesimleri tek kelime ile adlandırmak mümkün olmamaktadır. Ayrıca bir yerin coğrafi özelliklerini gösteren kelimeler ismin önüne getirildiğinde oranın adlandırılması kolaylaşmaktadır. İsmi söylendiğinde insanların bu yerlerin nerede olduğunu kolayca anlamaları için de yer adının önüne çeşitli kelimeler getirilir. Bu kelimeler daha çok sıfatlardan oluşmaktadır. Bu adlandırmalarda isim tamlamaları da önemli yer tutmaktadır. Bir tepenin bir dağın veya bir yaylanın daha iyi betimlenmesi için bu tür kelimeler veya tamlamalar kullanılmak zorundadır(Çukurköy K., Kayaönü K., Nişançamı T., vb.). Tosya'da bulunan yer adları yapı ve köken bakımından sınıflandırıldığında en fazla birleşik yapıları yer adlarının olduğu görülmektedir. İlçedeki toplam 230 yer adının 142 tanesi yani yaklaşık % 61,7'si birleşik yapıları yer adlarından oluşmuştur. Bilindiği üzere birleşik yapıları yer adları genellikle tamlamalar şeklinde verilmektedir. Birleşik yapıları adlandırmalar ülkemizde en faz-

la karşılaşılan yer adı verme şeklidir. Örneğin birleşik yapıli yer adlarının oranı Adıyaman Gölbaşı İlçesi'nde %49,1; Tirebolu (Giresun) İlçesi'nde de %59'dur (Telli, 2018; Bulut, S., vd., 2018).

1.2.3.1. Belirtisiz isim tamlaması şeklinde kurulan yer adları

Ad vermede başvurulan yollardan birisi de ismi belirtisiz isim tamlamasından faydalanmaktır. Bu şekilde adlandırılan yerler anlatılmak istendiğinde daha kolay anlaşılmalıdır. Örneğin, Tosya'da bulunan Nişançamı Tepesi adını oradaki çam ağacının insanlar tarafından bir şeyin nişanı olarak belirlenmesinden dolayı almıştır. Tosya'da bu şekilde adlandırılan diğer yerler şunlardır: Pınarbaşı Mh., Balıkıyısı Mh., Güvekaşı Mh., Kavakbaşı T., Sakızıçi Mh., Nişançamı T., Kumkapı Mh., Arabayolu Sr., Çaybaşı K., Çaykapı K., Dağardı K., Dağçatağı K., Gümüşsuyu Mh., Kayaönü K., Özboyu K., Sırtıyolu T., Dağçatağı Y., Kirsekaşı T., Gölyeri Mahallesi.

1.2.3.2. Belirtili isim tamlaması şeklinde kurulan yer adları

Bilindiği üzere, belirtili isim tamlamaları, adlandırmalarda bir yerin şüpheye mahal bırakmayacak biçimde anlatılması için kullanılmaktadır. Bu biçimde adlandırılmış yerlerin adı söylendiğinde, karşıda kişi tereddütsüz olarak o yerin neresi olduğunu bilecektir. Tosya'da bu şekilde adlandırılan yerler şunlardır: Ağagilinkışlağı Kş., Sarsuğungöynüğü Mh., Kamışlıdereninbaşı T., Çalıçamın T., Koyunyalağı T., Damındüzü Sırtı.

1.2.3.3 Belirtili isim tamlaması şeklinde kurulup tamlanan ekinin yazılmadığı yer adları

Bu tür yapılar Türkçede çok fazla kullanılmamaktadır. Hatta bu tür yapılar için bir adlandırma sorunu da mevcuttur. Bu yapılar, bazı kaynaklarda sıfat tamlaması, bazılarında ise birleşik isim grubu olarak adlandırılmaktadır. Bu tür yapılarla eksik isim tamlaması veya eksiltili isim tamlaması demek daha doğru olacaktır (Topal, 2015: 549). Bu tür isimler de aynen belirtili isim tamlamaları gibi bir yerin mevkisini veya kime ait olduğunu belirtmek amacıyla verilmiştir. Tosya'da Alinin D., Avluğunkaya T., Sivrinin T., Kapınınkaş Mv. gibi yerler adını böyle almıştır.

1.2.3.4. Sıfat tamlaması şeklinde kurulan yer adları

Yer adları oluşturulurken en çok faydalanılan kelimeler sıfatlardır. Çünkü sıfatlar önüne geldiği ismin yönünü, biçimini, rengini, büyüklüğünü-küçüklüğünü vs. durumlarını ortaya koyan kelimelerdir. Dolayısıyla ülkemizde sıfatlarla oluşturulmuş yer adlarına oldukça sık rastlanmaktadır. Tosya yöresinde de yerleri daha iyi betimlemek amacıyla büyük, küçük, orta, kara, ak vb. sıfatlar yer adlarının önünde kullanılmıştır. Ayrıca yer adı birden fazla ise bunların birbirinden kolayca ayrılması için farklı sıfatlar da göze çarpmaktadır. Tosya'da Bahçelievler Mh., Kuzyaka Mh., Karşıyaka Mh., Bahçelievler Mh., Mermerdirek T., Zincirlikuyu K., Evkaya Y., Kilkuyu K., İncebel K., Gölçay Ç., Kıranköy Mh., Yayladağ D., Eğriçay Y., Suluhan De., Kuzköy Mh., Kuzyaka Mh., Kaşharman T., Uzunyazı Mh., Deringöz Ç., Taş-

İlharman Sr., Gevurdağ D., Aşağıdikmen K., Aşağıberçin, K., Yukarıberçin K., Yukarıbektaş Mh., Yukarıyayla Y., Yukarıçal T., Ortaköy Y., Ortaberçin Mh., Çukurgüney Y., Büyükgüney T., Çukurköy K., Çukurhan Mv., Karanlıkdere De., Küçük kızılca K., Küçüksekiler K., Büyükyayla T., Büyükçal T., Küçükermelik Mh., Eriklipınar P., Mısmılağaç K., Sazdağ T., Acıkavak Y., Karaağaç Y., Sazdağ M., Güneyalıç Mh., Ardıçlıkıran T., Mısmılağaç Y., Üçgürgen Br., Tekçam T., Akbük K., Karabey K., Karaköy K., Alaçayır M., Aktaş T., Kızılkaya T., Kızılcağıl Mh., Kırıyurt T., Kızılçukur Y., Aktaş Y., Karatepe T., Karacataş T., Karakaya T., Bozbelen By., Karakuzu De., Karataş Y., Gökceviz De., Karaköy Mh., Akseki K. Gökomuz K., Gökçeöz K., Gökyar T., Yukarıkayı K., Karapürçek Mh., Aşağıkayı K., Aşağıkayı Mh., Çifter K., Ermelik Köyü'nün adları bu şekilde verilmiştir.

1.2.3.5. Bir unsuru filimsi olan yer adları

Bu tür yer adlarının verilisinde iklimin, coğrafi özelliklerin ve yerin kuruluş tarihinin eskilik yenilik açısından önemi büyüktür. Mesela Tosya'daki Yelesen Mahallesi ismini, o bölgenin çok fazla rüzgarlı olmasından almıştır. Tosya'da ki Taşkaynar Mh., Yelesen Mh., Alamadan Y., ve Yenidoğan Köyü'nün adı da filimsilerden yardım alınarak konulmuştur.

1.2.3.6. Unvan grubu şeklinde kurulan yer adları

Bu tür yer adlarının verilisi nedeni olarak o yerleşim yerine ilk defa yerleşen kişilerin veya o yerin çoğunluğunu oluşturan aşiretlerin isminin tercih edildiği söylenebilir. Tosya'da İlyasbey Mh., Hacıpır Mh., Kocaosman Mh., Alisöku De., Samoğlu Mh., Hacızalihler Mh., Eşoğlu T., Soboğlu Y. ve Ahmetoğlu Köyü adını böyle almıştır.

1.2.3.7. Birleşik isim şeklinde kurulan yer adları

Bu tür yer adları iki özel ismin birleşmesinden ve birbirinden anlamca bağımsız iki ismin birlikte kullanılması sonucu verilmektedir. Özel isimlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan yer adlarında tarihi öneme haiz kişilerin isimlerinin seçilmesi dikkate değer bir durumdur. Özellikle anlamca birbiriyle hiç yakınlığı bulunmayan kelimelerin bir araya getirilme sebebi o yer isminin daha kolay anlatılma isteğidir. Tosya'da Mimar Sinan Mh., Yavuz Selim Mh., Yunus Emre Mh., Hocafakih Mh., Hocaimat Mh., İbni Selim Mh., Hacı Kemal Mh., Fevzi-paşa Mh., Camiatik Mh., Dilküşah Mh., Kaletpe T., Sevinçören K., Derefindık Y., Mağarakuzu Sr., Maltepe T. ve Dereseki Çayı'nın adları bu şekilde konulmuştur.

1.2.3.8. Cümle biçiminde oluşturulmuş birleşik adlarla kurulan yer adları

Bu tür yapılar Türk Dil Kurumu'nun Yazım Kılavuzu'nda ikinci kelimesi -dı (-dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti- tu,-tü)kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik isimler olarak gösterilmektedir. Türkiye Türkçesinde çok olmamakla birlikte kullanılmaktadır. Tosya ilçesinde ise sadece bir yerde, şehrin merkezine -adına uygun bir şekilde- biraz uzakta kalan yerleşim yerinin adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Burası adı ile müstesna Tosya şehrinin bir mahallesi olan Şehreküstü Mahallesi'dir.

Sonuç

Çalışmada, Kastamonu-Tosya ilçesinin idari sınırlarını kapsayan coğrafyadaki yer adlarının leksik-semantik tasnifi yapılmış, daha sonra bu yer adları yapı ve köken bakımından sınıflandırılarak kökenleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tosya, sahip olduğu iklim, topografya ve topografya gibi coğrafi koşulların uygunluğu sebebiyle Kalkolitik Çağ'dan günümüze yerleşim sahası olmuştur. Tosya'da beşeri hayatın kesintisiz olarak sürmesi, yerleşmelerin daimi statüde olmasını sağlamış ve böylece Tosya yöresinde yerleşmelerin adları mümkün olduğu kadar korunarak günümüze kadar gelebilmiştir.

Kastamonu-Tosya yöresi, Anadolu'da Türk iskânının başladığı erken dönemde Türk boy, oymak ve aşiretlerinin başlıca yerleşim sahası olan bir Uç Bölgesi'dir. Bundan dolayı Türklerin Anadolu'yu yurt tuttuğu andan günümüze yoğun Türk yerleşim sahası olarak korunmuştur. Bu sayede, yörede Türk Dilinin yapısı bozulmamış; Türk milli kültür ve gelenekleri günümüze kadar canlı olarak yaşatılabilmiştir. Bu sebeple inceleme sahası olarak seçilmiş ve literatüre katkı sağlamak amacıyla Kastamonu-Tosya ilçesi araştırmaya konu olmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, Tosya ilçesinin idari sınırları içerisinde toplam 230 yer adı tespit edilmiştir. Tosya'daki bu yer adlarının Leksik-Semantik olarak sınıflandırılması yapıldığında coğrafi özelliğine göre verilmiş yer adlarının daha fazla kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu kategoride 230 yer adı tespit edilmiş olup toplam yer adlarının 47 tanesi yani %20,4'ü adını coğrafi unsurlardan aldığı anlaşılmıştır. Yörede en çok tercih edilen coğrafi terim adı hidrografik ve topografik unsurlardan adlandırılmıştır. Bunlar genellikle çay, dere, dağ, seki, yayla gibi coğrafi terimlerden oluşmaktadır.

Tosya'da yerin coğrafi özelliklerin yanı sıra, konumu, yönü ve durumu da yer adlarının da verilmesinde oldukça etkili olmuştur. Bu kategoride 31 tane yer adı tespit edilmiş olup toplam yer adlarının %13,5'i adını bu şekilde almıştır. Köylerden uzakta kalan yayla, kışla gibi bağlularının daimi yerleşim alanı olarak müstakil tüzel köy kişiliği kazanmaları sonucunda buralara yeni ad verilmesinde eski köylerin adlarının korunduğu anlaşılmıştır. Bu ad verme usulünde eski ya da yakınındaki diğer yerleşmelerin konumu ve büyüklüğü etkili olmuş ve böylece aşağı, yukarı gibi isimlerle yer adları konulmuştur.

Tosya yöresi, Anadolu'da Türk iskânının başladığı erken dönemde Türk boy, oymak ve aşiretlerinin başlıca yerleşim sahası olduğundan, boy, aile ve aşiret adları ile kişi ve lakap adlarından oluşturulmuş yer adları gibi beşeri unsurlardan elde edilen adlar da Tosya İlçesi'nde sıkça verilmiştir. 24 oğuz boyundan Avşar, Bayat, Çepni, Karkın, Kayı ve Kınık boylarının isimleri bizatihi köylere verilmiştir. Ayrıca yerleşmelerin kurucularını gösteren Ahmetoğlu K., Bektaşlar Mh., Memiler Mh., Samoğlu Mh., gibi kişi lakap ve adları ilçede özellikle yerleşmelere ad olmuştur. İlçedeki yer adlarının %13,1'i Türk boy, oymak ve aşiretlerden, %10,8'i de kişi ve lakap adlarından oluşmuştur.

Renkler, Tosya İlçesi'nde yer adlarında kullanılan önemli unsurlardandır. İlçedeki yer adlarının 25 tanesinin yani %10,8'inin bu şekilde verildiği anlaşılmaktadır. Tosya'da renge bağlı adlandırmalarda kara, ak, kızıl, boz, ala, gök (mavi) gibi renk adlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu renk adları içerisinde en fazla "kara" kullanılmıştır.

Tosya İlçesi'nde sıkça başvurulan diğer bir yer adları verme şekli de bitki ve hayvan adlarının kullanımınıdır. İlçedeki yer adlarının %8,7'si bitki, %4,8'i hayvan adlarından adını

almıştır. Bitki ve hayvan adları bölgenin coğrafi yapısını yansıtmının yanı sıra beşeri ve ekonomik hayatını da anlatan unsurlardır. Çam, ardıç, gürgen gibi doğal bitki örtüsüne ait ağaçlar ile erik, fındık gibi meyveler yer adlandırılmasında kullanılmıştır. Hayvan adları olarak da bölgede yaşayan kuş, tilki, geyik gibi yabani hayvanlarla, koyun ve teke gibi bölge hayvancılığını yansıtan evcil hayvanların adları yer adlarında kullanılmıştır.

Kastamonu-Tosya yöresi tarihin ilk çağlarından beri yoğun olarak yerleşime sahne olmuştur. Bu duruma karşılık, Tosya'da tarihi yerleşmelerden ve dini unsurlardan oluşturulmuş yer adlarına pek fazla rastlanılmamaktadır. Tarihi yerleşmelerden ören ve kale, dini unsurlardan da cami, türbe ve gevur isimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Tosya İlçesindeki yer adaları yapı ve köken bakımından sınıflandırıldığında en fazla birleşik yapılı yer adlarının olduğu görülmektedir. Yörede tespit edilen 230 yer adından 142'si (%61,7) birleşik yapılı, 58'i (%25,2) basit yapılı ve 30 tanesi de (%13,1) türemiş yapılı yer adlarından oluştuğu anlaşılmıştır. Birleşik yapılı yer adları içerisinde en fazla sıfat tamlaması şeklinde kurulan yer adlarının olduğu, İlçedeki yer adlarının 78 tanesinin (%33,9) adının bu şekilde verildiği anlaşılmıştır.

Türk kültür ve medeniyet tarihi açısından oldukça önem arz eden kadim bir Türk yöresi olan Tosya'da yer adları köken bakımından incelendiğinde Türkçe kökenli sözcüklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. İpek yolu üzerinde bulunduğu için tarihi süreci içerisinde birçok medeniyet ile teması olan Tosya'da Arapça, Farsça kökenli sözcüklerin de kullanıldığı, nadiren de diğer dillere ait adlandırmaların olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; yer adlarının verilmesinde dil, tarih coğrafya ve beşeri faktörler gibi pek çok faktör etkili olmaktadır. Yer adları geçmiş ve gelecek arasındaki bağlantıyı sağlayan temel bir köprüdür. Bu sebeple, ad verme tüm kültürlerde olduğu gibi Türk kültüründe de önemli bir yere sahiptir. Tosya'da, coğrafyayı vatan olarak seçen ve coğrafyanın Türkleşmesi için uğrunda mücadeleler veren Türk insanın öz değerlerinden kaynağını almış pek çok Türkçe yer adı bulunmaktadır. Bu sebeple gelecek kuşaklara Türklük bilinç ve şuurunun aktarılması açısından bu yöredeki yer adlarının bozulmadan korunması oldukça önem taşımaktadır.

Kısaltmalar:

Br.	: Burun
By.	: Boyun
Ç.	: Çay
D.	: Dağ
De.	: Dere
Dm.	: Dam
Ir.	: Irmak
K.	: Köy
Kş.	: Kışlak
Mh.	: Mahalle
Mv.	: Mevki
P.	: Pınar
Sr.	: Sırt
T.	: Tepe
Y.	: Yayla

Kaynaklar

- Akar, A. (2006). Renge bağlı yer adlandırmalarında Muğla örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 1 (20), ss. 51-63.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Bulut, S., Albayrak ,O., Oral, M., Bıçakcı, C. (2018). Giresun ili Tirebolu ilçesi meskûn yer adları üzerine bir inceleme. *Turkish Studies*, Vol. 13/28, F. 2018, pp. 1065-1102.
- Gökoğlu, A. (1952), *Paflagonya*. Kastamonu: Doğrusöz.
- Gündüz, Ö.A., Şenel, M. (2016). Yer adları (toponimi) açısından divanü lûgati't-Türk. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, S. 32 (32), ss. 64-74.
- İbret, B.Ü. (2003). Çankırı'daki köy adları üzerine coğrafi açıdan bir inceleme. *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 7, ss. 53-80.
- İbret, B.Ü. (2003). Tarihi ipek yolu üzerindeki bir Anadolu şehri: Tosya (kuruluşu ve gelişmesi). *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 8, ss. 53-82.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi 1*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Şahin, İ. (2007). Türkçe yer adlarının yapısı üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 32, ss. 1-14.
- Şahin, İ. (2015). Türkiye yer adbiliminde leksik-semantik sınıflandırma meselesi. *Avrasya Terim Dergisi*, S. 3(1), ss. 10-21.
- Şenel, M. ve Yavuz, S. (2013). Yer adları (toponim) terimleri sözlüğü. *Turkish Studies*, Vol. 8/8, Summer, pp. 2239-2254.
- TDK (2009). *Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (1., 2., 3., 4., 5., 6. Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. (11. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Telli, B. (2018). Yer adları üzerine bir değerlendirme: Adıyaman ili Gölbaşı ilçesi örneği. *Turkish Studies*, Vol. 13/12, Spring 2018, pp. 507-526.
- Topal, E. (2015). Bazı kullanımlar için yeni bir kelime grubu önerisi: Eksiltili/eksik isim tamlaması x. *Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı*, Ankara.
- Yediyıldız, B. (1984).Türkiye'de yer adı verme usulleri. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri. *Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi* S. 60, ss. 25-41